

Critic's Point

«Μουσικά Σύνολα τῆς ΕΡΤ» ὑπό τὸ
Μίλτο Λογιάδη· σολίστ: Ρενάτο Ρίπο!

32/2015.

τοῦ ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

«FIGURES FROM THE DISTANT PAST» (ἀγγλ. Μορφές τοῦ μακρινοῦ παρελθόντος), ἐπαναντήγησε μέσα μου ἡ μοναδικῶν ἀποχρώσεων φωνῆ τοῦ ἀξέχαστου σέρ Ἄλεκ Γκίννες [Sir Alec Guinness 1914-2000], σὲ κάποιαν ἀπὸ τὶς πρῶτες ταινίες του. Ὁ λόγος τοῦ συνειρμοῦ; ξαναντίκρυζα τὴ Συμφωνικὴν Ὀρχήστρα τῆς ΕΡΤ μὲ τὸν ἀπαράδεκτα παραγκωνισμένο ἀρχιμουσικό μας **Μίλτο Λογιάδη**, ἀπὸ τοὺς σημαντικότερους τούτης τῆς κακορρίζικης χώρας, μετὰ τὸ Δημήτρη Μητρόπουλο: ὁ ἄνθρωπος, παρὰ τὸ λεπτότατο παρουσιαστικό του, ἔχει, πρὸς τιμὴν του, δύσκαμπτη σπονδυλικὴ στήλη—δὲν εἶναι δημοσιοσχεσίτης. Καὶ μόνο τὸ συντομότατο βιογραφικό του στὸ πρόγραμμα, τεκμηριώνει ἀδιάσειστα τὰ ἀνωτέρω. Μιὰ μικρὴ διόρθωση στὴ φράση τοῦ Γκίννες: ὄχι «μακρυνοῦ», ἀλλ' «ἐγγυτάτου» παρελθόντος. Στις 5.12.2011 ὁ Λογιάδης, θριάμβευε γιὰ τελευταία φορὰ μὲ τὴν ἀλησμόνητη Ὀρχήστρα τῶν Χρωμάτων, ὡς τότε ὑπὸ τὴν καλλιτεχνικὴ διεύθυνση τοῦ Γιώργου Κουρουποῦ. Οἱ Ἕλληνες εἶναι ἔθνος μὲ ἀρχαιότατη ἱστορία ἀλλὰ τὸν πιὸ ἀνιστόρητο πληθυσμὸ καὶ ἀναλόγου ἀπαιδευσίας πολιτικούς.. Θὰ ἔλεγα ὅτι ἡ μέχρι τοῦ 2014 πλειοψηφία τους καὶ ἀγνοεῖ καὶ μισεῖ καὶ παραποιεῖ τὴν Ἱστορία...

Στὸ καλαισθητὸ πρόγραμμα (χαρτονένιο μονόφυλλο τσακισμένο στὴ μέση), τυπωμένο καὶ ἀπὸ τὶς δύο πλευρὲς οὔτε λέξη γιὰ τὸ ἀξιολογότατο παρελθόν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ πρὸς τὸ παρὸν ἄδηλο μέλλον τοῦ ἀνεκτίμητου θεσμοῦ. Ὅμως διαγράφονται ἀριστες προοπτικὲς πού ἴσως ζημίωνα

ἀποκαλύπτοντάς τες. Για τὴν ὥρα κυκλοφορεῖ ἡ φήμη ὅτι ἀπλῶς οἱ μουσικοὶ πληρώνονται 500 € (δοκιμὲς καὶ ἐμφάνιση).. Δὲν μπορῶ νὰ τὴ διαψεύσω οὔτε καὶ νὰ τὴν ἐπιβεβαιώσω. Ὡς ἱστορικὸς ὅμως πιστεύω ἀκράδαντα ὅτι οἱ φῆμες πρέπει ὁπωσδήποτε νὰ καταγράφονται ὡς φῆμες ἐπειδὴ δυνητικῶς εἶναι μετουσιώσιμες σὲ δράσεις καὶ ἐνέργειες, θετικὲς ἢ ἀρνητικὲς, ἄρα σὲ Ἱστορία. Περιμένουμε λοιπὸν (ὄχι στὸ ἀκουστικό μας). Τοῦλάχιστον ἡ παροῦσα κυβέρνησις, σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ τὶς προηγηθεῖσες ἀπὸ τὸ 1981 ὡς ἐντελῶς πρόσφατα, φαίνεται νὰ ἔχει ἀλγεινὴν ἐπίγνωσις τῶν τρομακτικῶν βαρῶν πού τῆς φόρτωσε μιὰ Εὐρώπη κραυγαλέα μαφιόζικη.

Ἀλήθεια, ὅσο καὶ ἂν χαρήκαμε γιὰ τὸ ἐπὶ τέλους ἡ Συμφωνικὴ τῆς ΕΡΤ ἔδωσε τοῦλάχιστον σημεῖο ζωῆς, τὶ καλλιτεχνικὴ σκοπιμότητα ἐξυπηρετοῦσαν, ἡ συνύπαρξις τοῦ Γιάννη Χρήστου καὶ τοῦ Σοστακόβιτς ἀφ' ἑνός, μὲ τὸ Γκαμπριέλ Φωρέ (δύο ἔργα) καὶ τὴν 9η, «Νεμρώδ», τῶν Παραλλαγῶν-Αἶνιγμα (1899), γιὰ ὄρχηστρα τοῦ ἐν πολλοῖς ἀχώνευτου Ἄγγλου σὲρ Ἔντουαρντ Ἐλγκαρ [Sir Edward Elgar, 1857-1934]. Καὶ ποῖο ἦταν τὸ ἔργο πού ἡ ἐκτέλεσή του ἄρχισε νὰ προβάλλεται στὴν ὀθόνη καὶ συνεχίσθηκε «ζωντανὰ» καὶ... ἀπροειδοποίητα ἀπὸ τὴ Σ.Ο. καὶ τὴν 24μελῆ Χορωδία τῆς ΕΡΤ; Χρειάσθηκε νὰ κάνουμε ὀλόκληρο ρεπορτάζ γιὰ νὰ μάθουμε τί συνέβη. Ποῦ νὰ φαντασθοῦμε ὅτι τὸ ἔργο τοῦ Ἐλγκαρ, ἦταν, τὸ τελευταῖο πού ἔπαιξε ἡ Συμφωνικὴ τῆς ΕΡΤ πρὶν ἀπὸ ὅ,τι προωιωνιζόταν πλήρη κατάργησή της; Ὁμοίως ποῦ νὰ φαντασθοῦμε ὅτι στὸ Διαδίκτυο ἀνακαλύφθηκε καὶ ἄλλη μεταγραφή του γιὰ χορωδία καὶ ὄρχηστρα, τὴν ὁποία ἐξετέλεσε ἀπὸ ἓνα σημεῖο καὶ πέρα ἡ ὄρχηστρα ὑπὸ τὸ Μίλτο, σὲ μιὰ συμβολικὴ χειρονομία διαδηλοῦσα ἀποκατάστασις τοῦ θεσμοῦ; Καὶ καλά, τὸ πρόγραμμα δὲν ἀνέφερε τίποτε σχετικόν. Χάθηκε ἓνας ἄνθρωπος νὰ βγεῖ νὰ πεῖ δυὸ λόγια στὸ κοινόν; Καὶ ἔτσι ἀφοῦ ὁ Ἐλγκαρ ἀποτελοῦσε «εἰδικὴ περίπτωσις», ἀποκαταστάθηκε καὶ ἡ αἰσθητικὴ τοῦ προγράμματος: ἀφ' ἑνός Χρήστου καὶ Σοστακόβιτς (ἀρχὴ καὶ τέλος), ἀφ' ἑτέρου, ἐνδιαμέσως, δύο ἔργα Φωρέ!

1. ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗΣ (1926-70): «Μουσικὴ τοῦ Φοίνικα» (1949), ἀναγνωρισμένο ἀπὸ τὸ συνθέτη, οἶονεὶ ὡς op. 1, ὕστερα, ἀπὸ μερικὰ νεανικὰ «πρωτόλεια», πάντοτε ἄξια μελέτης. Βασισμένο στὸ τρίφθογγο μοτίβο (κατιὸν ἡμιτόνιο-ἀνιῶν τόνος) πού στοιχειώνει θαρρεῖς τὴ δημιουργία του, ξετυλίχθηκε σὲ ὅλη τὴ μοναδικότητα (ὄχι μόνο γιὰ

τὴν ἐποχὴν ὅπου γράφτηκε) τῆς δομῆς του καὶ τὸ βάθος στοχασμοῦ του. Πράγματα χιλιοειπωμένα ἴσως. Ἀλλὰ μᾶς τρόμαξε τὸ ὅτι εἶχαμα δεκαετίες νὰ ἀκούσουμε σὲ ζωντανὴν ἐκτέλεση τὴν κορυφαία αὐτὴ σύνθεση τῆς Ἑντεχνης Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, γεγονός που μᾶς δείχνει τὸ ἀπύθμενο βάθος ἀπὸ τὴν πλήρη ἀπουσία θεσμικῆς ὀργανώσεώς της.

2. ΦΩΡΕ, ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ (Gabriel Fauré, 1845-1924): (α) «Ἐλεγεία», γιὰ βιολοντσέλο καὶ ορχήστρα, ἔργο 24 (1880). Ἀριστούργημα ἰσάξιο τῆς σουίτας σὲ 4 μέρη (ἐνορχ. Φωρέ: 1909) ἀπὸ τὴ σκηνικὴ μουσικὴ (α' ἐκτ. Λονδίνο, 1898, σὲ ἐνορχ. Charles Kœchlin) γιὰ τὸ γνωστὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ Βέλγου Μωρίς Μαίτερλινκ [Maurice Maeterlinck, 1862-1949] *Πελλέας καὶ Μελισσάνθη*, πλαισιωμένο ἀβρότατα ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐξαισίου *Ρέκβιεμ*, ἔργο 48 ἀκούστηκε μὲ τὴν ἴδια ἐκπληξὴ μὲ τὴν ὁποία ξανακούσαμε τὸ Χρήστου, ἀπὸ τὸν ἐπὶ ἓνα τέταρτο αἰῶνος ἐγκαταστημένο ἐν Ἑλλάδι μεγάλου διαμετρήματος Ἄλβανὸ βιολοντσελίστα Ρενάτο Ρίπο, σὲ τεχνικὴν ὠριμότητα καὶ ἰκανότητες βαθειᾶς διεισδύσεως στὸ ἔργο μεγαλύτερες παρὰ ποτὲ, χάρις στὸ χάρισμα προσαρμογῆς τοῦ πλούσιου καὶ λαμπερότατου ἤχου του, στὶς ἰδιαιτερότητες ὕφους τοῦ ἐκάστοτε ἐρμηνευομένου ἔργου. Ὁ ἀγαπητὸς Ρενάτο σὲ πλήρες μεσουράνημα! Σκέτη μαγεία, ὁμοίως ὑπαινισσόμενη ξανά...ἀκριβῶς τὸ ἀπύθμενο βάθος ἀπὸ τὴν πλήρη ἀπουσία θεσμικῆς ὀργανώσεως τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς. Νὰ ὄψεται τὸ συνάφι τῶν ἐπὶ 45ετίαν κατὰ πλειοψηφίαν ἀμούσων, σκοταδιστῶν καὶ ἀγραμμάτων ὑπουργῶν «Πολιτισμοῦ», λέει.

(β) ΦΩΡΕ, ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ: «Ἄσμα τοῦ Jean Racine», [γαλλ. *Cantique de Jean Racine*] ἔργο 11 (1865), ἀρχικὰ γιὰ μεικτὴ χορωδία καὶ ἐκκλ. ὄργανο ἢ πιάνο, καὶ τὸ 1906 ἐνορχηστρωμένο πιθανότατα ἀπὸ τὸ συνθέτη γιὰ χορωδία καὶ ὀρχήστρα χωρὶς ἐκκλ. ὄργανο, στηρίζεται σὲ ἓνα ποίημα τοῦ μεγάλου Γάλλου θεατρικοῦ συγγραφέα Ρακίνα (1639-1699) ἐμπνευσμένο ἀπὸ λατινικὸ προσευχητάριο, ποὺ ἀρχίζει μὲ τὰ λόγια *Verbe, égal au Très Haut, notre unique espérance*: θὰ τὰ ἀποδίδαμε περίπου *Δόγε, ὁμοούσιε μὲ τὸν Ὑψιστο, μοναδική μας ἐλπίδα*. Πολλοὶ τὸ θεωροῦν πρόδρομο τοῦ *Ρέκβιεμ*. Ἀνεπίληπτα παιγμένο καὶ τραγουδημένο ἀπὸ 24μελῆ χορωδία, εὐπρεποῦς σχολικοῦ ἐπιπέδου, μᾶς ἄφησε τελείως ἀδιάφορους. Ὅπως καὶ ἡ ἀρχικὴ ἐκδοχὴ γιὰ ὄργανο καὶ χορωδία, ποὺ ἀκούσαμε κατόπιν στὸ *You Tube*.

3. ΣΟΣΤΑΚΟΒΙΤΣ, ΝΤΜΙΤΡΙ (Shostakovitch, Dmitri, ρωσ. ДмiтpиЙ Дмiтpиeвич Шoстaкoвич, 1906-1975): Συμφωνία αρ. 9, σε μι ύφ. μείζ., έργο 70 (1945· α' έκτ. 3 Νοε. 1945, Λένινγκραντ, από τή Φιλαρμονική του Λένινγκραντ υπό τὸ Γεβγκένι Μραβίνσκι). Διαμαντάκι, σὲ 5 μέρη, ἔξ' ὧν τὰ 3 τελευταῖα παίζονται χωρὶς διακοπή: 1. Allegro· 2. Moderato· 3. Presto· 4. Largo· 5. Allegretto-Allegro. Πρόσκαιρη ἠλιαχτίδα σὲ γαλανὸν οὐρανό, πάνω ἀπὸ τὸ ζόφο τῆς τραγικότητος τοῦ μεγίστου Σοβιετικοῦ, ἀπὸ τοὺς γίγαντες τῶν συνθετῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνος, ἀποκαλύφθηκε ἀπὸ τὸ Μίλτο Λογιάδη σὲ ὅλη τὴν ἀνυποψίαστη πολυεδρικότητα τοῦ συνθετικοῦ της στοχασμοῦ. Παράδειγμα ὁ ρυθμὸς τοῦ ἑξαΐσιου β' θέματος (πίκκολο) στὸ α', μέρος κυκλοφορεῖ λίγο-πολύ σὲ ὅλο τὸ ἔργο, καίτοι θὰ διστάζαμε νὰ μιλήσουμε γιὰ κυκλική μορφή, ἐνῶ ἀγχοδιαγράφονται καὶ ψυχικὲς λαβωματιῆς ποὺ πρακαθόρισαν τὸν τραγικὸ οὐμανισμό τοῦ δημιουργοῦ —λ.χ. διάτορα χάλκινα, στὸ δ' μέρος. (Αἴθουσα Χρήστου Λαμπράκη, Κυριακή 1.11.2015).
